

УДК 650.12.34:636.5

М. А. Полегенька,
аспірант, Дніпропетровський державний аграрно-економічний університет

ФОРМУВАННЯ ЛОГІСТИЧНОЇ СИСТЕМИ ПІДПРИЄМСТВ ПТАХІВНИЦТВА

М. Polehenka,
postgraduate student of the Dnepropetrovsk State Agricultural and Economic University

FORMATION OF THE LOGISTIC SYSTEM OF POULTRY ENTERPRISES

У статті досліджено наукову думку щодо теоретичних аспектів формування логістичної системи підприємств та надано авторське визначення логістичної системи підприємств птахівництва. Обґрунтовано необхідність створення логістичної системи підприємств птахівництва та проаналізовано основні підходи й особливості її формування. Встановлено, що резервом підвищення ефективності діяльності підприємств-виробників птахівничої продукції є посилення дії розподільчої логістики, яка є невід'ємною частиною загальної логістичної системи підприємства і охоплює весь ланцюг системи розподілу: маркетинг, транспортування і складування.

Доведено необхідність впровадження логістичного управління товарообігом продукції підприємств птахівництва, яке передбачає перехід на системне планування та організацію, що дозволяє використовувати можливості раціоналізації виробничих процесів та переваги сучасної концепції управління матеріальними ресурсами. За результатами дослідження визначено, що оптимізація виробництва продукції птахівництва потребує створення відповідної інформаційної інфраструктури, яка б дозволила збирати, організовувати і передавати інформацію з використанням нових інформаційних технологій, сучасних програмних продуктів, засобів обчислювальної техніки та комп'ютерних мереж.

Запропоновано авторську модель формування логістичної системи птахівничого підприємства, впровадження якої дозволить раціоналізувати його виробничо-збутову діяльність, максимально оптимізувати виконання комплексу логістичних операцій та підвищити рівень конкурентоспроможності.

The article deals with the scientific opinion on the theoretical aspects of the formation of the logistic system of enterprises and provided the author's definition of the logistic system of poultry enterprises. The necessity of creating a logistic system of poultry enterprises is substantiated and the main approaches and peculiarities of its formation are analyzed. It was established that the reserve for improving the efficiency of activity of poultry producers is to increase the distribution logistics activity, which is an integral part of the overall logistics system of the enterprise and covers the entire chain of distribution system: marketing, transportation and storage.

The necessity of introduction of logistic management of goods turnover of poultry enterprises production, which involves transition to system planning and organization, which allows using the possibilities of rationalization of production processes and advantages of the modern concept of management of material resources, is proved. According to the results of the study, it was determined that optimization of poultry production requires the creation of an appropriate information infrastructure that would allow collecting, organizing and transmitting information using new information technologies, modern software products, computer facilities and computer networks.

The author's model of forming a logistic system of poultry company, the introduction of which will allow to streamline its production and marketing activities, maximally optimize the implementation of a complex of logistics operations and increase the level of competitiveness.

Ключові слова: логістика, логістична система, цілі підприємства, логістичні потоки, інформаційні потоки, виробництво, збут.

Key words: logistics, logistics system, enterprise goals, logistics flows, information flows, production, sales.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Європейський досвід підвищення ефективності роботи підприємств ґрунтується на застосуванні методик інноваційного менеджменту, які включають планування процесів на основі логістичного підходу щодо ресурсозбереження, управління виробництвом, забезпечення ресурсами, управління запасами, реалізацією продукції, впровадженням систем управління якістю продукції тощо. Важливим моментом успішного функціонування підприємств птахівництва, які в умовах сьогодення повинні так організувати свою діяльність, щоб мінімізувати ризики, збитки та витрати, які пов'язані з процесами виробництва й збуту готової продукції, максимізувати прибутки від її реалізації, є створення принципово нової системи управління підприємством. Ця система управління повинна оперативнo корегувати виробничі та бізнесові процеси у відповідності до зміни кон'юнктури ринку з урахуванням ризиків та нових можливостей.

Створення такої системи управління вимагає конкретних механізмів, заснованих на логістично-маркетинговому підході до організації потокових процесів і потоків на довиробничому, внутрішньо- і поствиробничому етапах переміщення матеріальних і нематеріальних ресурсів. Для створення таких моделей необхідно врахувати всі ланки логістичної системи та їх взаємозв'язки для забезпечення критеріїв ефективності підприємства та його стійкості в умовах ринку. Тому на сьогодні актуальним є розробка відповідних логістичних систем та інструментарію з застосуванням інформаційних технологій, які б забезпечили зростання економічних показників діяльності підприємств птахівництва без принципової зміни виробничого процесу.

АНАЛІЗ ОСНОВНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Питанням щодо вивчення логістичних систем та її окремих елементів на підприємствах присвячена велика кількість праць як українських, так і іноземних вче-

них, таких як Є. Крикавський, І. Вініченко, О. Величко, О. Лебединська, Л. Кустріч, О. Гайдаєнко, В. Сергєєв, Дж. Хескет, О. Маслак, О. Гуторов, Н. Прозорова, Н. Петренко, С. Заприса, М. Окландер, Н. Хвищун, А. Чудаков та ін. Однак, незважаючи на велику кількість досліджень у цьому напрямі та враховуючи швидкі темпи зміни сутності та змісту управління, на сьогодні залишається відкритим питання формування логістичної системи підприємств птахівництва.

МЕТА СТАТТІ

Мета статті полягає в дослідженні теоретичних аспектів формування логістичної системи підприємств, формуванні авторського визначення логістичної системи з подальшим формуванням моделі логістичної системи на підприємствах птахівництва.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

Нині вдосконалення системи управління підприємством є невід'ємною частиною діяльності підприємств, які успішно розвиваються. Підприємства птахівничого комплексу представляють собою складні виробничі системи, які складаються із сукупності взаємопов'язаних елементів, між якими встановлені певні функціональні зв'язки й відносини. Логістика є одним із дієвих інструментів управління господарською діяльністю підприємств птахівництва, який допомагає ринковим структурам формувати ефективну стратегію забезпечення конкурентної переваги шляхом підвищення ефективності процесу товарообігу і пов'язаних з ним послуг, що дозволяє більш повно задовольняти потреби споживачів [4].

Головною метою логістики є зосередження ресурсних можливостей підприємства для отримання стійких конкурентних переваг у часових і просторових параметрах середовища економічних відносин на основі інтеграції сукупності потокових процесів шляхом максимального задоволення потреб і вимог споживача виробленої продукції [7]. Завдання логістики полягає в створенні інтегрованої ефективної системи управління матеріальними потоками та оптимізації потокових процесів з метою одержання найбільш ефективної роботи підприємства, підвищення його частки на ринку та отримання переваг над конкурентами за рахунок оптимізації управління запасами, складування і транспортування.

Ефективність організації логістики на підприємстві залежить від формування системи логістики, яка є важливим елементом організації діяльності підприємств птахівництва і є сукупністю взаємопов'язаних елементів, між якими існує певний зв'язок. Її застосування дозволяє інтегрувати різні процеси підприємства та організувати внутрішні процеси з мінімальними витратами при оптимальному пристосуванні внутрішнього середовища підприємства до зовнішніх чинників, що впливають на його діяльність.

Багато науковців вважають, що за своєю сутністю логістичні системи відповідають загальному визначенню системи. Спираючись на відомі визначення [1; 2; 6; 5; 9; 8; 10] і виходячи з головного завдання логістики, на наш погляд, можна запропонувати таке визначення логістичної системи підприємств птахівництва — це сукупність взаємопов'язаних і взаємодіючих учасників економічних процесів формування та руху потоків в структурі

Рис. 1. Модель логістичної системи птахівничого підприємства

Джерело: розроблено автором.

підприємств птахівництва, об'єднаних спільною метою, що забезпечує ефективність обслуговування споживачів при мінімальних загальних витратах.

Слід зазначити, що при формуванні моделі логістичної системи (рис. 1) необхідно обов'язково враховувати три основні складові підприємств птахівництва: виробництво, постачання і збут, які дають змогу комплексно оцінити роботу цієї системи. Постачання полягає в транспортуванні сировини і матеріалів, оформленні договору з постачальниками, оформленні замовлення та ін. Виробництво полягає в мінімізації сумарних витрат на виробництво. Збут продукції включає транспортування продукції, вибір виду транспорту, вибір перевізника (експедитора), укладення договору із замовниками (споживачами), сервісне обслуговування та ін. Основними критеріями оцінки роботи цієї логістичної системи будуть мінімізація витрат, максимізація прибутку або мінімізація ризиків [3].

Необхідно зазначити, що сучасне розвинуте підприємство повинно ґрунтуватися на інтегрованій роботі відділів постачання, виробництва й збуту. Адже максимальний ефект від впровадження логістичної системи може бути отриманий там, де всі учасники ринку від виробництва продукції птахівництва до її реалізації працюватимуть на кінцевий результат. Отже, ми вважаємо, що побудова такої моделі логістичної системи дасть можливість підприємству оптимізувати виробництво за допомогою його реорганізації або реформування; поліпшити конкурентні переваги; завоювати нові ринки збуту; забезпечити безперервність виробництва й реалізації продукції; знизити транспортні витрати; визначити основні фактори, що впливають на виробництво.

Безумовно, на роботу підприємств птахівництва впливають відділи маркетингу, стратегічного розвитку, зовнішньоекономічна діяльність та ін. Також необхідно враховувати фактори, які мають безпосередній вплив на формування логістичної системи підприємства. Їх можна поділити на зовнішні і внутрішні фактори (рис. 2).

Як бачимо, на формування логістичної системи підприємств птахівництва має вплив місія підприємства, на основі якої формуються цілі ведення господарської діяльності. Між ними повинен існувати чіткий взаємозв'язок.

Формування логістичної системи підприємства повинно відбуватися в одному напрямі з місією і цілями цього підприємства. Це дасть змогу:

Рис. 2. Факторна модель формування логістичної системи підприємства птахівництва

Джерело: розроблено автором.

Рис. 3. Правила логістики

Джерело: [7].

— конкретно і точно розрахувати ефективність функціонування підприємства;
 — виявити дії і рішення, що перешкоджають ефективно вести господарську діяльність;
 — забезпечити реалізацію взаємно підтримуючих (синергічних) функцій логістичної системи;
 — забезпечити корекцію функціонування логістичної системи в часі, оскільки усі цілі підприємства мають коротко-, середньо- чи довгостроковий термін прогнозування [6].

Стратегія підприємства пов'язана з діяльністю підприємства та спрямована на виконання його головної місії. Реалізуючи свою стратегію, підприємство використовує матеріальні, трудові, фінансові та інформаційні ресурси. А звідси є очевидним зв'язок процесів формування та функціонування системи логістики зі стратегією підприємства.

При розробці логістичної стратегії слід враховувати, що критерієм ефективності реалізації логістичних систем є ступінь досягнення кінцевої мети логістичної діяльності, яка виражається сімома правилами логістики — 7 R (рис. 3). Мета логістичної діяльності вважається досягнутою, якщо ці сім правил будуть виконані, тобто необхідна продукція, необхідної якості, в необхідній

кількості доставлена у потрібний час, у визначене місце з мінімальними затратами.

Критерієм логістичної оптимізації слід вважати мінімізацію сукупних витрат протягом усього руху матеріального потоку. Але це можливо досягти лише за умови, якщо існуюча система обліку витрат виробництва та обігу дозволяє виділити витрати на логістику. Основою для аналізу системи логістики є концепція загальних витрат. Всі елементи системи — складське господарство, транспорт, запаси та інші — залежать одне від одного. Спроби мінімізувати витрати будь-якого окремого виду діяльності можуть привести до збільшення загальної вартості логістики і навпаки, збільшуючи витрати на одні види діяльності з метою більшого зниження витрат на інші, досягаються мінімальні сумарні витрати.

До основних проблем підприємств птахівництва можна віднести: збільшення вартості кормів; значні витрати на транспортування кормів і готової продукції; відсутність корпоративної інформаційної системи управління; відсутність чітко вираженої стратегії розвитку підприємств; недостатня підтримка з боку державних органів. На сьогодні підприємства-виробники птахівничої продукції спроможні вирішувати ці проблеми власними силами та підвищувати ефективність своєї роботи за рахунок внутрішніх резервів підприємства. Одним із таких резервів є посилення дій в сфері розподільчої логістики, яка є невід'ємною частиною загальної логістичної системи. Вона охоплює весь ланцюг системи розподілу: маркетинг, транспортування і складування.

Необхідно відзначити, що сфери виробництва, збуту і споживання підприємств птахівництва діють ізольовано одна від одної і не взаємопов'язані між собою. Одним із завдань логістики є охоплення цих сфер і організація комплексної взаємодії між ними з найменшими витратами.

На нашу думку, у сфері логістики товарообігу продукції підприємств птахівництва найбільшу актуальність має вирішення таких основних завдань, як вибір між придбанням власного складу або використанням складу загального користування; вибір між створенням єдиного централізованого складу або декількох централізованих розподільчих центрів з визначенням їх потужності і місць дислокації; оптимізація маршрутів доставки продукції з метою економії витрат або кращого задоволення попиту. Логістичний підхід до розподілу продукції зводиться до того, щоб знизити додаткові витрати і тим самим домогтися виробництва конкурентоспроможної і доступної по ціні продукції. Адаже, як показує практика, птахівничі підприємства реалізують вироблену продукцію, перш за все, в межах одного регіону. Основна увага приділяється розвитку власної мережі магазинів і дрібнооптових складів, через які реалізується до 80% готової продукції. У зв'язку з цим ми вважаємо, що сутність логістичної системи управління підприємством полягає в тому, що будь-яке підприємство можна розглядати як єдину логістичну систему, а саме: стратегічні рішення з економічної політики підприємства та рух матеріальних потоків приймаються на основі розрахунку ефективності і сукупності витрат усього логі-

стичного ланцюга; забезпечується високий рівень інтеграції функцій маркетингу, постачання, виробництва, збуту, інформації логістичного ланцюга.

Логістичне управління передбачає відмову від прийняття рішень на основі окремого розгляду договорів постачання, збуту, роботи з транспортними компаніями, виробничої програми і перехід на системне планування та організацію, що дозволяє використовувати можливості раціоналізації, властивої сучасній концепції управління матеріальними ресурсами. Отже, реалізація логістичного управління підприємств птахівництва повинна враховувати зміну менталітету власників та коригування цілей підприємства; реорганізацію системи управління зі створенням служби з впровадження логістичної стратегії підприємства та її реалізацією; підготовку фахівців, які займатимуться організацією і розрахунком ефективності логістичних процедур; створення комплексної інформаційно-логістичної системи підприємства.

Необхідно зазначити, що вирішення задач з оптимізації виробництва неможливо без відповідного інформаційного супроводу логістичного процесу. Важливо правильно і раціонально організувати внутрішні інформаційні потоки на підприємстві шляхом розробки, впровадження і використання інформаційних систем для управління матеріальними і фінансовими потоками. Такі системи дозволяють фахівцям логістичної служби приймати правильні управлінські рішення при виконанні різноманітних логістичних операцій. Тому необхідно розробити єдину систему автоматизації інформаційних потоків, яка об'єднає інформаційні системи кожного підрозділу підприємств птахівництва.

На нашу думку, інформаційна система є важливим компонентом логістичної структури, яка об'єднує і координує постачання, виробництво і збут. Завдання, які постають перед керівниками підприємств птахівництва при реалізації логістичних принципів, призводять до необхідності створення інформаційної інфраструктури, яка б дозволила збирати, організовувати і передавати інформацію. Це можливо досягти шляхом створення корпоративної інформаційної мережі підприємств птахівництва, яка сприятиме ефективнішому управлінню виробничими процесами, якісному поліпшенню економічних показників, оздоровленню фінансового стану підприємств птахівництва за рахунок переведення діючої системи управління на нові інформаційні технології з використанням сучасних програмних продуктів, засобів обчислювальної техніки і комп'ютерних мереж, що в свою чергу дасть змогу стати повноправним учасником логістичної системи.

Ми вважаємо, що впровадження логістичної системи управління на підприємстві дозволить прискорити оборотність вкладеного капіталу, знизити собівартість виробництва та забезпечити задоволення потреб споживачів.

ВИСНОВКИ

На основі вищевикладеного слід зазначити, що формування логістичної системи на підприємствах птахівництва дозволяє виокремити умови, що сприяють отриманню позитивних економічних результатів діяльності і забезпеченню конкурентних переваг, серед яких: наявність ефективної системи управління ресурсами, оптимальна політика постачання матеріальних ресурсів, оперативний аналіз інформації про динаміку ринку, створення каналів збуту готової продукції, гнучка організація логістичного обслуговування, здатність підприємства організувати ефективне виробництво і збут продукції. Таким чином, правильно організований логістичний підхід до управління матеріальними потоками на підприємствах птахівництва дозволяє максимально оптимізувати виконання комплексу логістичних операцій. В свою чергу, організація та формування логістичних систем підприємств птахівництва стане основою для розширеного відтворення птахівництва в

Україні та сталого його розвитку, сприятиме збільшенню обсягів виробництва продукції птахівництва, забезпечить ефективність і прибутковість, сприятиме залученню інвестицій та інновацій у виробництво та створенню нових робочих місць, що здасть змогу конкурувати з іноземними товаровиробниками.

Література:

1. Величко О.П. Логістика в системі менеджменту підприємств аграрного сектору економіки: монографія / О.П. Величко. — Дніпропетровськ: Акцент ПП, 2015. — 525 с.
2. Вінченко І.І., Городко М.В. Логістичний підхід в управлінні сільськогосподарськими підприємствами / І.І. Вінченко, М.В. Городко // Інвестиції: практика та досвід. — 2016. — № 24. — С. 11—15.
3. Заприса С.О. Формування логістичної системи птахівництва // Матеріали наукової конференції студентів Сумського НАУ (17—19 листопада 2015 р.). — В 3 т. / Т.І. — Суми, 2015. — С. 30—34.
4. Крикавський Є.В. Логістика / Крикавський Є.В. — Львів: Вид-во Держ. ун-ту "Львівська політехніка", 2006. — 368 с.
5. Крикавський Є.В. Логістичні системи: навч. посіб. / Є.В. Крикавський, Н.В. Чернописька. — Львів: Видавництво нац. ун-ту "Львівська політехніка", 2009. — 264 с.
6. Окландер М.А. Логістична система підприємства: монографія / М.А. Окландер. — Одеса: Астропринт, 2008. — 312 с.
7. Петренко Н.О., Бурляй О.Л., Кустрич Л.О., Харенко А.О. — Умань: УВПП, 2006. — 170 с.
8. Сергеев В.И. Логистика в бизнесе: учебник / Сергеев В.И. — М.: ИНФРА-М, 2001. — 608 с.
9. Хвищун Н.В. Теоретичні підходи до класифікації логістичних систем / Н.В. Хвищун // Ефективна економіка. — 2009. — № 3. — С. 69—73.
10. Чудаков А.Д. Логистика: учебник / А.Д. Чудаков. — М.: Издательство РДЛ, 2002. — 450 с.

References:

1. Velychko, O.P. (2015), *Lohistyka v systemi menedzhmentu pidpriemstv ahrarnoho sektoru ekonomiky* [Logistics in the management system of enterprises of the agrarian sector of the economy], Aktsent PP, Dnipropetrovs'k, Ukraine.
2. Vinichenko, I.I. and Horodko, M.V. (2016), "Logistic approach in the management of agricultural enterprises", *Investytsii: praktyka ta dosvid vol. 24*, pp. 11—15.
3. Zaprysa, S.O. (2015), "Formation of the logistic system of poultry farming", *Materialy naukovoi konferentsii studentiv Sums'koho NAU* [Materials of the scientific conference of students of Sumy NAU], Sumy, Ukraine, pp. 30—34.
4. Krykavs'kyj, Ye.V. (2006), *Lohistyka* [Logistics], *Vyd-vo Derzh. Un-tu "L'vivs'ka politekhnika"*, Lviv, Ukraine.
5. Krykavs'kyj, Ye.V. and Chornopys'ka, N.V. (2009), *Lohistychni systemy* [Logistics systems], *Vydavnytstvo nats. un-tu "L'vivs'ka politekhnika"*, Lviv, Ukraine.
6. Oklander, M.A. (2008), *Lohistychna systema pidpriemstva* [Logistic system of the enterprise], *Astroprynt*, Odessa, Ukraine.
7. Petrenko, N.O. Burliaj, O.L. Kustrich, L.O. and Kharenko, A.O. (2006), *Lohistyka v APK* [Logistics in the agroindustrial complex], *UVPP, Uman, Ukraine*.
8. Sergeev, V.I. (2001), *Logistika v biznese* [Logistics in business], *INFRA-M, Moscow, Russia*.
9. Khvyschun, N.V. (2009), "Theoretical approaches to the classification of logistic systems", *Efektynna ekonomika*, vol. 3, pp. 69—73.
10. Chudakov, A.D. (2002), *Logistika* [Logistics], *Izdatel'stvo RDL, Moscow, Russia*.

Стаття надійшла до редакції 25.09.2017 р.